

MÜ'MİNLERİ SEVİNDİRMENİN FAZİLETİ

Bismillâhirrahmânirrahîm.

*el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemin ve'l-âki-
betü li'l-muttakîn es-salâtu ve's-selâmu alâ
seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ec-
maîn. İ'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-
kitâbi kitâbullâh feenne efdale'l-hedyi hedyu
Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve
şerra'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesin
bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle
dalâletin fi'n-nâr fe bi's-senedili muttasili
ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme en-
nehû kâl:*

مَنْ أَدْخَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ سُورًا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ
السُّورِ خَلْقًا تَسْتَغْفِرُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

*Men edhale alâ ehli beytin sürûran, hale-
kallâhü min zâlike's-sürûri halkan testeğfiru
lehû ilâ yevmi'l-kiyâmeti.*

Cuma günkü derste okuduysak da bugün tekrarı efdal. Onun için tekrar ediyorum. Cenâb-ı Hak müminlerin birbirleriyle sevişmeleri, kaynaşmaları, kardeş gibi geçinmeleri için çeşit vasıtalarla ikaza çalışıyor. Peygamber

sallâllâhü aleyhi ve sellem de bu hadisinde yukarıdaki geçen gibi yine diyor ki, her kim ki bir eve, bir eve, bir haneye sevinç verici bir şey ithal ederse, gerek yiyecekten, gerek giyecekten, gerek tatlı sözlerden, muhabbetlerden, ne gibi sevindirici bir şey varsa yani, çeşidi varsa bir sevindirici şeylerin, bunlardan birisini o eve verir de o ev böyle sevince gark olursa, sevinirlerse yani, Cenâb-ı Hak bu sevinçten bir melek hâlk eder. O melek kıyamete kadar o sevinci ilka eden adamın üzerine dua eder. *Testeğfiru lehû ilâ yevmi'l-kiyâme*. Bu büyük, yani bedava nimet bunlar.

Bir de zor nimetler var. Mesela gece kalacaksınız, teheccüd kılacaksınız. İşte şu kadar gün oruç tutacaksınız. Bunlar zor tabi. Sıcak günlerde bazı uzak, uzun günlerde. Fakat bu sürur, tatlı bir söz, güler yüz, tatlı dil, tatlı sohbet, bu da sürurdür. Adamın sevincesi, ah kardeşim maşallah, bârekâllah, nasıl nur gibi olmuşsun filan diyerek de mesela bir şeyler söylersin. O ondan sevinir tabi. İnsanı zemmederseniz yerinir. Methederseniz sevinir. Ama zem de fenadır, meth de fenadır. Ama icabına göre insanların sevineceği şeyleri, bed surat, fena bir

surat, fena bir dil elbette insanların içini, gön-
lünü kırar. Bunu yapmak kimseye de yakışmaz.
Onun için Cenâb-ı Peygamber ne güzel buyuru-
yor. Hazreti Câbir vasıtasıyla söylüyor ki, da-
ima siz birbirlerinize karşı güler yüz ve tatlı dil-
lerle muamele ediniz. Ve birbirlerini sevindire-
bilmek için elinizden geleni de yapınız.

Maaşını mesela senin kapıda hizmet-
çiye, maaşını biraz zam yapıverirsin. İşte ayda
bir bahşış veriverirsin. Bir şey yaparsın. Bun-
larda da insan elbette bir sevinç olur onlara da.
Teşekkür ederler. Envai çeşit.

Allah affetsin kusurlarımızı. Bunlar laf-
larla olmuyor yani. Bu insanın içerisinden gele-
cek bir kaynaktır. O kaynak içeriden gelirse
bunu insan yapar. Yoksa değirmene su döküp
de çarkı çevirteceğim dersin o zor olur. Fakat
şimdi ileride bir ders gelecek. O derste bu de-
ğirmene dökülen suların da fedâilinden anlaşıl-
acak, iyi olduğu.

مَنْ أَدْرَكَهُ الْأَذَانُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ خَرَجَ لَمْ يَخْرُجْ

لِحَاجَةٍ وَهُوَ لَا يُرِيدُ الرَّجْعَةَ فَهُوَ مُنَافِقٌ

Men edrakehü'l-ezânü fi'l-mescidi. Bir
adam camiye geldi, oturuyor. Müezzin de çıktı.

Allahu Ekber diyerekten ezanını okumaya başladı. *Sümme harace*. O adam da bir işi var elinde. Bıraktı gitti. Gidiyor. *Lem yehruc li hâcetin*. Ama bir haceti var da onun için değil. Mesela insan sıkılır, daralır, abdesti bozulur. Yahut geleni olmuştur, bir şey olmuştur. Bir haceti çıkabilir de çıktı gitti. Yani çıkarsa. *Ve hüve lâ yürîdü'r-rac'ate*. Camide tekrar ben yetişir gelirim, cami namazına yetişirim niyeti de yoksa *fe hüve münâfikun*. Ezan okunduktan sonra camiden çıkmak münafıklık alameti olduğunu beyan ediyor. Ezan okunduktan sonra mühim bir işi yoksa mesela daralır, insan abdest almak ihtiyacı hisseder yahut başka bir mühim bir iş olur evinde, o zaman giderse bir şey olmaz. Fakat böyle bir iş yokken ve dönmeye de kastetmeyerekten çıkarsa, *fe hüve münâfikun*. Ona münafık demişler.

Allah Allah.

مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدَهُمَا ثُمَّ دَخَلَ النَّارَ مِنْ بَعْدِ
ذَلِكَ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَأَسْحَقَهُ

Men edrake vâlidayhi ev ehadehümâ, sümme dehale'n-nâra min ba'di zâlike, fe eb'adehüllâhü ve eshakahû.

Bir insan anası babası hayatta. Onlara yetmişmiş. Onların hayatında iken, kendisi cehenneme girdi. Bir insanın anası, babası hayattayken cehenneme girmesi kadar tuhaf bir şey yok, acı bir şey yok. Sebebi? Ana babasının duasını alamamış, Ona beddua etmişler. O süretle de cehenneme girmiş. Allah onları bizden uzak etsin, buyurmuşlar.

Fe eb'adehüllâhü. Allah bu gibi anasının, babasının kadri kıymetini bilmeyen insanları bizden uzak etsin, buyurmuşlar. Büyük bir derstir yani. Gençler, bu hususta çok gaflet içerisindedirler. Ana ve babaların kıymetini bilmek, onların icabında ellerine değil ayaklarına da öperekten onların rızalarını almaya çalışmak, hüsnü teveccühlerini kazanmaya çalışmak, eğer muhtaç durumdayken ise onlara elden gelen yardımı yapmak vazife-i insaniye ve İslâmiyedir. Bunu yapmayıp da bir de onları ters muamele yapanlar, bazı para almak için onları sıkıştıranlar, onları işte yakışmayan bazı sözleri söylemek insanına yakışmaz ki. Bu sözler bir aciz insanın cennette değil, cehenneme girmesine vesile olur da onun için Cenâb-ı Peygamber, *fe eb'adehüllâhü*, o gibi insanları

Allah bizden uzak etsin. *Ve eshakahû*. O hakarete müstahaktır.

Şimdi bir yere gitmiştim de baktım orada Buhârî Hazretleri'nin kitabı duruyor. Lalettayin açtık kitabı. Bir yer rast geldi. Çocuğa dedim ki oku bakalım yavrum burası ne diyor?

Okudu. Orası rast gelmiş ki kendisini kadınlara benzeten erkekler ve kendisini erkeklerle benzeten kadınlar. Bu *eshakahû* kelimesine rast geldim de Allah onları hakir eder, zلیل eder. İnsanlara yakışmaz. Erkeği Allah erkek gibi yaratmıştır, kadını da kadın gibi yaratmıştır. Kadının vazifesi annelik, evinin hizmeti, babanın vazifesi de çarşıdan evinin hizmetini yapmak, maişetini temin etmektir. Binâenaleyh onların böyle yanlış yollara sapışları. Mesela gavurlar yapıyor, bize gavurlar lazım değil ki bize dinimiz lazım, dinimizin icapları lazımdır.

Cenâb-ı Peygamber bunlardan iki tanesi hanei, bir tanesi Hazreti Peygamber'in Taif seferinde iken hane-i saadete gelmiş. Kendisini kadına benzeten erkek. Rasûl-i Ekrem kovmuşlar evden. Defol buradan! Git! Bizim evimize girme! Giremezsin gibi.

Birisi de Hazreti Ömer'in zamanında onun hane-i saadetine girmek istemiş. Onu da Hazreti Ömer kovmuş. İkisi de fena. Allah muhafaza etsin.

Şimdi bazen arabalarda gidiyoruz, önümüzdeki şoförün kadın mı erkek mi olduğunu insan şaşıyor. Saçları çünkü buraya kadar dökmüş. Gözünü çevirince, bıyıklarını görünce, aa erkekmiş diyoruz ama böyle şey olmaz bunlar. Şimdi bir de yanlış bir şey var. Peygamberin de saçları uzunmuş diyorlar. Eğer peygambere benzeterek yapıyorsan elini de öper, ayağını da öperim. Peygamber'e benzeterek yapıyorsan gel, peygamber camiye de geliyordu, camide de namazını kılıyordu. İslâm'ın icaplarını da yapıyordu.

Dün bir efendi geldi, affedersiniz, çocuğunu da kucağına almış. Hoca efendi dedi, çocuğuma, ufak çocuklara bir şey hastalığı gelmiş. Bayılırlar çocuklar. Sara mı? Sara değil de. Havale.

Havale. Havale geliyor dedi çocuğuma, bir nefes eder misin dedi. E sen okusana dedim. Bilmiyorum dedi. Elhamı da bilmiyor musun dedim. Bilmiyormuş herhalde. Bilmiyorum dedi.

Allah. Ne kadar acı şeydir yani. Bir Müslüman Kur'an surelerinden 5-10 tanesini bilememesi, hayret olunacak bir şeydir. Ve deli olması lazım.

مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْجُمُعَةِ رَكْعَةً أَصَافَ إِلَيْهَا أُخْرَى
وَمَنْ أَدْرَكَهُمْ فِي التَّشَهُدِ صَلَّى أَرْبَعًا

Men edrake mine'l-cümüati rak'aten.

Cuma namazına geldi. Fakat bir hutbe okunmuş, birinci rekât da kılınmış. Birinci rekâta kılınmış. İkinci rekâta yetişti geldi.

Edâfe ileyhâ ührâ. İmam selam verdikten sonra bir rekât daha kılar cuması tamam olur.

Ve men edrakehüm fi't-teşehhüdi. Teşehhüde geldi. Tahiyatta oturuyorduk. Yani iki rekâtı kaçırdı. Tahiyata ancak yetişti. *Sallâ erbean.* Bunun dört kılması lazımdır diye böyle bir hadîsi Ebû Hüreyre'den rivayet etmişlerse de bizim fıkıh kitaplarımıza göre her nasıl olursa olsun cuma namazına nerede yetişirse yetişsin, cuma namazına diye eda ediyor, imama uyuyor. Onun için namazı iki rekât olarak kılar. Bu İmâm Muhammed'in kavlinedir ki buna lüzum görülmemiş.

مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصُّبْحِ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَقَدْ
أَدْرَكَ الصُّبْحَ وَمَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ
تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ الْعَصْرَ

Men edrake rak'aten mine's-subhi kable en tetlúa'ş-şemsü. Uyuya kaldık sabahleyin. Kalkamadık erkenden. Sabah namazını erken kılınması iyidir, efdaldır. Karanlık bir zamanda kılmalı. Arapların kıldığı gibi efdal olan odur. Bizim imamımız her ne kadar cemaatin çokluğu için geç kılınсын, geç kılınması efdaldır demişse de biz güneş doğuncaya kadar da otursak yine o cemaat. Fazla bir şey yok. Onun için erken vakitte kılmak efdal.

Bir adam geldi, yetişemedi, uyuyakalmış. Güneş de hemen neredeyse doğacak. Fakat doğmadan Allahu Ekber dedi. Birinci rekât kılarken güneş doğdu. Birinci rekâtı kılarken doğdu işte bak. *Men edrake rak'aten mine's-subhi kable en tetlúa'ş-şemsü fekad edrake's-subh.* Bu sabah namazını kılmış olur. Kılmış sayılır bu adam. Bir rekâtında güneş doğduysa da, bir rekâtında, evvelkinde yetiştiği için namazı sahihtir.

Evet. *Ve men edrake rak'aten mine'l-asri.* İkindiye geldi. O da geç kalmış, işi var. Şunu bunu derken, tam güneş batacağı sırada gelmiş, Allahu Ekber dedi, namaza durdu. *Kable en tağrube'ş-şemsü.* Güneş batmadan evvel. *Fekad edrake'l-asra.* O da ikindiye yetişmiş olur. Bir rekâtına güneş varken durdu, güneş battı, üçünü de arkasından kıldı. Namazı kılmış olur. Ravîleri de mühim. Ravahu Malik, Abdürrezzak, Ahmed b. Hanbel, Buhari, Müslim, Davud, Nesai, Tirmizi, İbn Mace, Hz. Ebu Hüreyre'den. Müslim, Ahmed b. Hanbel, Nesai, İbn Mace, Hz. Aişe'den. Müslim tekrar İbn Abbas'tan böyle üç büyük rivayetle bu hadis-i şerif gelmiştir.

a. Toplum Hayatımızı İyileştirecek Nasihatler

مَنْ أَدْرَكَ مَالَهُ بِعَيْنِهِ عِنْدَ رَجُلٍ قَدْ أَفْلَسَ فَهُوَ أَحَقُّ
بِهِ مِنْ غَيْرِهِ

Men edrake mâlekû bi aynihî inde racülin kad eflése, fe hüve ehakku bihî min ğayrihî. Para verdik adama. Mal verdik yahut. Adam da iflas etti. Dükkânda mallar duruyor. Bu mallar benimdir diyor. O mallar onu benim dediği için

o malların hepsine sahip oluyor. Ama başka şeyler de varmış, alacaklar falan. Bu adamı buldu oradan. Bu malları almaya başkalarında.

Camiye geldik. İmam Efendi namazı durmuş. Ve kılmışlar namazı. Neredeyse esselamu aleyküm diyecekler. Tahiyattalar. Selam vermeden evvel hemen biz de beklemeyelim artık. Oturmuş, ister üçe kalksın, ister kalkmasın. Hemen Allahu Ekber ekber der biz de tahiyata otururuz. Oturduk muydu,

فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ وَفَضْلَهَا

Fe kad edrake's-salâte fe efdalehâ.

Bu namaza yetişmiş ve faziletini kazanmıştır. Mühim şeyler.

مَنْ أَدْرَكَ التَّكْبِيرَةَ الْأُولَىٰ مَعَ الْإِمَامِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا
بِصَلَاةٍ كُتِبَ لَهُ بَرَاءَتَانِ: بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَبَرَاءَةٌ

مِنَ النِّفَاقِ

Men edrake't-tekbîrate'l-ûlâ mea'l-imâm. Bu şimdi öteki kolaylık tarafını gösterdi, bu da şimdi güzel tarafı. Kim ki imam ile beraber Allahu ekber dediğimiz vakitte, *erbe'îne sabâhan*, kırk sabah böyle imama ilk tekbirde uyabilirsek *bi salâtin, kütibe lehû*

berâetâni. Ona iki tane berat verilir. Yani berat gecesi geçti ya, bu beraat verilir. Şimdi bu iki, kırk gün böyle imamın arkasında kaçırmadan namazı, ilişmişiz onunla da beraber, Allahu Ekber demişiz. Bu adıma iki tane beraat verilir. Birisi, *Berâetün mine'n-nâri*, ve *berâetün mine'n-nifâki*. Birisi münafıklıktan beraat, birisi de ateşten beraat. Cehenneme atmazlar onu. Hazreti Enes'ten geliyor rivayet.

مَنْ ادَّعَىٰ إِلَىٰ غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ
فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ

Meniddeâ ilâ ğayri ebîhi ve hüve ya'lemü ennehû ğayru ebîhi, fe'l-cennetü aleyhi harâmün. İslâm'dan evvel bu vâki oluyormuş, insan bir insanı gözüne kestirdi miydi, zengin bir adam, çoluğu çocuğu da yok, bu benim babamdır diyor. Dava ediyor. Bu adam benim babamdır.

İddia ediyor böyle. Biliyor ki babası da değil ama. Bu iddiasından sonra, *fe'l-cennetü aleyhi harâmün*. Cennet ona haramdır. Ne olursa olsun. Bu boş iddiasından, babası olmayan bir adamın babamdır dediğinden dolayı cennet ona haram oluyor.

Bunun da ravileri uzun.

مَنْ أَدْمَنَ الْإِخْتِلَافَ إِلَى الْمَسْجِدِ أَصَابَ أَخًا
مُسْتَفَادًا فِي اللَّهِ أَوْ عِلْمًا مُسْتَطَرَفًا أَوْ كَلِمَةً تَدُلُّهُ
عَلَى الْهُدَى أَوْ أُخْرَى تَصُدُّهُ عَنِ الرَّدَى أَوْ رَحْمَةً
مُنْتَظَرَةً أَوْ يَتْرُكُ الذُّنُوبَ حَيَاءً أَوْ خَشْيَةً

Men edmene'l-ihtilâfe ile'l-mescidi. Edmen, devamdan. Her kim mescide devam ederse.

Esâbe ehan müstefâden. Böyle faydaları var. Birisi, bir kardeş olur oradaki ehanın. *Müstefâden fillâhi.* Ondan istifade eder. Nesinden istifade eder?

Bilgisinden, malumatından, yardımından, vesairetinden istifade eder. *Ev ilmen* yahut ondan bir ilim istifade eder. *Müstetrafen.* Gayet belli bir ilim. *Ev kelimeten tedüllühû ale'l-hüdâ.* Yahut onu hidayete eriştiren bir söz yetiştirir. Bir söz yetişir ki ona, onun tövbe etmesine, hakka yönelmesine vesile olur. Kardeş ne yapıyorsun sen? Bu varlığın sahibi Allah. Bu kudreti, bu kuvveti veren sana yine Allah. Sen niçin bu Allah'a yönelmiyorsun diye mesela güzel güzel bir şeyler söylerken,

adamın içine şeylik geldi, acı geldi, sızıntılar geldi. Hakikaten ben neyim diyerekten tövbe-kâr oldu.

Ev ührâ tesuddühû ani'r-radâ. Veyahut kendisini tehlikelerden koruyacak bir şeye vesile olmalı. Sen bu işi yapıyorsun ama bu işin sonu senin için felakettir ha. Bak bu bu gibi sebepler var bunun diyerekten kardeşini ikaz ediyor. Yanlış oldu.

Ev rahmeten müntezaraten. Bir şey yok da camide oturanlara rahmet-i İlâhi ilişir. Bu rahmete naîl olur. *Ev yetrukü'z-zünûbe hayâen ev haşyeten.* Veyahut günah işleyemezsin. Utanır ve korkarsın. Camide ne günah işleyecek? Onun için camide oturmanın bu kadar fedaili var demiş. Kim camiye devam eder, fazlaca camide oturursa işte günah işleyemez yahut kendisini ikaz eden bir arkadaş olur, ilimden bir şey öğrenir, kötülüklerden kurtulmuş olur yahut hidayete erişmesine vesile olur gibi birçok şeyler. Onun için kahvelerde oturacağınıza veya hut boş yerlerde oturacağınıza Allah evlerinde oturmak hepsinden daha alâdır.

مِنِ ادَّهْنِ وَلَمْ يُسَمِّ ادَّهْنِ مَعَهُ سِتُونِ شَيْطَانًا

Men'iddehene ve lem yüsemmi'ddehene meahû sittûne şeytânen.

Şimdi yağlanıyoruz ya, gerek Arapların sıcak havada zeytinyağı sürerlermiş başlarına, sıcak geçmesin ve o zaman bit devri. Başka bitten kurtulmanın da böyle bugünkü gibi bir çareleri yok. O yağ sürüldü mü bit gelmiyor vücuda. Bit gelmeyince onu bittten kurtulmak için, pireden kurtulmak için sürüyor. Veyahut güneşlerden muhafaza etmek için de yağlanıyor. Veyahut başka sebeplerden de yağlansa. Ama bu yağlanırken hem güneşten korunacak, hem bittten pireden korunacak, hem de aynı zamanda faydaları olacak. Mesela pehlivanlar da yağlandığı gibi.

Men'iddehene ve lem yüsemmi, fakat *Bismillâhirrahmânirrahîm* demiyor. Canım ekmek yemiyoruz ya, ekmek yemesek de her işimizin başında besmele-i şerîf lazım. Besmele-i şerîfe yapılmadan yapılan her iş noksandır. Kapını açarken *Bismillâhirrahmânirrahîm*. Kapıdan çıkarken *Bismillâhirrahmânirrahîm*. Dükkânına girerken *Bismillâhirrahmânirrahîm*, çıkarken *Bismillâhirrahmânirrahîm*. Evine girerken keza. Bunlar Müslümanın başlıca

vazifelerinden birisi. Öyle körü körüne dükkâna girmek, eve girmek, mescide girmek yakışmaz. Onun için böyle Allâhu Teâlâ'nın ismini anmadan, kokulanan insanın onunla beraber yetmiş, yani altmış tane de şeytan ona musallat oluyor. Yani şeytanları topluyor kendini üzerine. Buradaki altmıştan murad da demiş, çokluğuna kinayedir. Altmış mı, yüz mü, iki yüz mü, neyse artık. Onun için daima esvaplarımızı giyerken de, *Bismillâhirrahmânirrahîm* diye giymek, eûzü besmeleyi de ilave edersek daha iyi olur. Bunlar hep çıkarırken de öyle. Çıkarırken besmele-i şerîfe esvabımıza okursak buna şeytan elleşemez. Olduğu gibi yerinde kalır. Eğer onu öyle lalettayin atıverirsen, onları gece senin görmediğin mahlûklar kullanırlar. Sen bunlara yabancı sözüyle bakma.

Bugün doktorların mikrop diye bizlere tarif ettikleri mahlûku hiç gören yok. Doktorlar kendilerini görüyorlarsa, işte o büyük, elli bin defa, yüz bin defa büyüten makinelerde görülen mikroplar, onları bizim görmemize imkânı yok tabi. Ama diyoruz ki, bu doktor bey dedi ki, şunun şu mikrobu var, bundan şöyle korunulur diyorsa, biz ona kanaat ediyoruz da Allah'ın

Resûl'ünün, Allah'ın kendisinin dediğini şeytanlara, meleklerle neden inanmıyoruz?

Bunları görmüyorsak da, onları söyleyen bize haber veren, Allah ve Resûl'dür. Bir doktora inanıyorsun. Hatta o Doktor Yahudi de olsa. Yahudi mahudi ama neyime lazım? Bu böyle diyor ya. Adamın bilgisi var, inanmak lazım ona diyorsun. Ona inanıyorsun da, bir Allah'ın ve Rasûl'ünün dediği için de acaba demeye kalkıyor. O Müslümana elbette yakışmaz.

مَنْ أَذَلَّ نَفْسَهُ أُعَزَّ دِينَهُ وَمَنْ أَعَزَّ نَفْسَهُ أَذَلَّ دِينَهُ
وَالدِّينُ لَا بُدَّ مِنْهُ؛ وَمَنْ سَمَّنَ نَفْسَهُ هَزَلَ دِينَهُ وَمَنْ
سَمَّنَ دِينَهُ سَمَّنَ لَهُ دِينَهُ وَسَمِنْتَ لَهُ نَفْسُهُ

Men ezzele nefsehû eazze dîneh. Her kim nefsinin zelil ederse, hor, hakir, nefsinin kıymet vermiyor. Nefsinin paye vermiyor. Böhürlenmiyor. Koltuklanmıyor. Kendisini aleme satmaya çalışmıyor. *Ezelle nefsehû.* Nefsinin zelil kılıyor. Bu adam *eazze dînehû* dinini aziz eder. Dini aciz olur bu adamın. Dinin âczi. Bunu bir kere daha söylemiştim zannedersen. Tekrarında fayda vardır.

Abdullah isminde bir kumandan, Hazreti Ömer'in önüne düşmüş. Şam Fethi olunmuş.

Şam'a giriyorlar. Şam'ın yakınında bir dere varmış. O malum ya Hazreti Ömer'in de adaleti. O sırada da deveye kölenin binmesi lazım gelmiş. İnmiş kendisi deveden, kölesine demiş bin. O da insan ya. Çok derstir yani. O da insan, o da yorulur. Ben rahat edeyim de o yorulsun, ezilsin bu Müslümana, insana yakışmaz. Ya onun altına da bir at vereceksin, ya sen de ona, ona münavebeyle bineceksin. İşte oraya gelinceye kadar tabi uzun yol, Medine'den Şam'a kadar, kaç defa indiler, bindiler. Oradaki yol, deveciye rast gelmiş. İnmiş Hazreti Ömer, bin deveyi demiş. O zaman o da binmiş deveye. Devenin ipini almış eline. Fakat sudan geçecekler. Paçaları sıvamak lazım. Pabuçlarını almış Hazreti Ömer, omzuna atmış, paçalarını da sıvamış, sudan geçmek isterken kumandan önüne geçmiş Hazreti Ömer'in, ordu kumandanı.

Demiş ya Ömer! Ne yapıyorsun, yakışır mı bize bu? Bak, Şamlılar karşıda, istikbale hazırlanmışlar, bizi bekliyorlar. Sen deveden inmişsin, köle gibi gidiyorsun, köleyi bindirmişsin deveye. Bu yakışmaz demiş. Bir de şimdi böyle suyun içinden paçaları sıvayıp gitmek hiç

yakışmaz. Binâenaleyh indir köleyi, bin sen. Köle çeksin seni, geçelim öbür tarafa. İstikbal yapsınlar, alkış yapsınlar, ne yaparsa yapsınlar. Onlar şimdi bizi bekliyorlar. Hazreti Ömer geliyor, halife-i mümin geliyor diyerekten. Bir tane patlattı tokadı amma âşk ile kumandanına. Eğer demiş, sen benim kumandanım olmasaydın ben sana yapacağımı biliyordum demiş. Yapacağımı biliyordum. Allah beni İslâmiyet'le, bizi İslâmiyet'le aziz etmiş. Daha izzeti sen bu Şamlılarda mı arıyorsun dedi? Bu adamlar bize alkış yapacaklar, bizi uçuracaklar, meth edecekler de bunlardan biz de paye alacağız kendimize. Hadi şuradan dedi. Onun için *ve men ezelle nefsehû eazze dînehû*. Nefsine gurur veren kimsenin hali başka, nefsini ufaltıyor. Ben Allah'ın aciz bir kuluyum diyor, ne olursan ol. Aciz bir kuluyum diyor, nefsini zelil ediyor, hor, hakir ediyor, böyle halktan kendini ayırmıyor. *E'azze dînehû*. Bu adamın dini aziz olur. Bilakis.

Ve men e'azze nefsehû. Nefsini azleti, ben buyum diyor. Getirin şunu, getirin bunu. Şöyle olsun, böyle olsun diyerekten kumandan olmuş topluma. *Eazze nefsehû*.

Nefsin çok kıymetli, çok aziz. *Ezelle dînehû*. Onun da dini zelil olur. Dini hakir olur. Dininin kıymeti olmaz. Adı olur. Müslümandır budur derler.

Ve'd-dînü lâ bûdde minhü. Onun dini zelil olamaz. Din muhakkak herkese lazım. Dindar adam şefkatli olur, merhametli olur. Herkesi acır.

Ve men semmene nefsehû. Kim nefsini beğeniyor, beğendirmeye çalışıyor. Semizlendiriyor. *Hezele dînüühû*, onun dîni zayıflar. Onun dîni zayıflar. Nefsine kıymet veren adamın dîni zayıflar. Nefis çünkü hadd-i zatında asi bir mahlûk. Ondan bütün peygamberler aman demişler. Yusuf *aleyhisselam*'ın *inne'n-nefse le-emmâratun bi's-sû-i*. Kötülükle emreden bir mahlûk o. Eğer onun eline kalsak biz, biz hiç eli tutulur tarafımız kalmaz. Elhamdülillah ki Allah-u Teâlâ muinimiz, yardımcımız, Peygamberimiz şefaathimiz, melekler de yardımcımız yine, kitaplarımız da filan, onun elinden mümkün mertebe kendimizi koruyabiliyoruz. Eğer bunlar olmasa kendimizi korumanın imkânı yok. İşte bugünkü gençlerin hayatı gözümüzün

önünde. Ne kızında, ne oğlunda, nasıl bir hayat var. Niçin?

İşte onu korunamıyorlar. Korunamadıkları için de o hale düşmüşlerdir. Ne yapalım Allah kurtarsın artık.

Ve men semmene dînehû. Allahu Teâlâya itaat ederekten, ibadet ve taat ederekten, ibadet ve taatten olan dinini besleyen insan, dinini besleyen insan *ve seminet lehû nefsehû.* Onun dini de nefsi de temiz olur yani. *Ve men yetteki'llâhe yec'al lehû.* Allahtan kor- kar. Her şeyi iyi olur. Onun için nefse hiç paye verme, nefsin arkasından da çıkma, nefsinin de hâvisi olma. Nefis daima insanlığı kötülöklere sürükleyen bir şeydir. Aramızda kıyas var. Kur'an ve Sünnet. Kur'an ve Sünnet'in dışına çıkıldı mı, o nefse uygunluktur. Allah muhafaza etsin. Helake götürür hepimizi. Yine buyuruyorlar ki:

مَنْ أَدَلَّ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ فَهُوَ أَعَزُّ مِمَّنْ تَعَزَّزَ

بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ

Men ezelle nefsehû fî tâ'atillâhi. Allah'ın yolunda nefsini zelil ediyor. Namaz kılacak bir yer geldi. Orada namaz kılacak ama çekiniyor.

Allah'ın taatında. Tabi polis geliyor, şu geliyor, bu geliyor. Kalkın, hadi çıkın. Böyle şey mi olur. Burası ibadethane değil, burası müzedir, şudur, budur ama. Kulak asmıyorlar tabi hiç birisi.

Men ezelle nefsehû. Nefsini zelil ediyor. *Fî tâatillâhi.* Allah indinde. *Fe hüve e'azzü mimmen te'azzeze bi ma'siyetillâhi.* Allah'ın günah yerlerine utanmadan gidip de günahları işleyenler.

Günahları işleyenler korkmuyorlar da sen Allah'ın taatını yapacağın yerde korkuyorsun. Olur mu öyle şey demek istiyor.

Fe hüve eazzü mimmen teazzeze bi ma'siyetillâhi. Allah'a ma'siyetini işliyor ve ondan kendisinde bir iftihar duyuyor. Şunu da yapabildim, bunu da yapabildim diyerekten. Sen de Allah'a taat da yaptığını bununla övünmen de lazım. Kendini beğenmen de lazım. Bundan da iftihar etmen lazım.

مَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا إِنْ شَاءَ أَنْ يُغْفِرَ لَهُ
غَفَرَ لَهُ وَإِنْ شَاءَ أَنْ يُعَذِّبَهُ عَذِّبَهُ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ
أَنْ يُغْفِرَ لَهُ

Men eznebe zenben, fe alime enne lehû rabben. Bir günah işledi, beşeriyet ya. Beşeriyet iktizası. Bir hata işledi, bir kusur işledi. Fakat biliyor ki, *enne lehu rabben.* Bunun bir Rabbi vardır ki, *in şâe en yeğfira lehû ğafera lehû.* İsterse affetsin. İsterse affeder. Onun için ben sana sığınıyorum ya Rabbim. Ben bu hatayı yaptım ama Sen bunu affetmeye elbette kâdirsin. İstersen affedersin, dedi mi

İn şâe en yüazzibehu. İsterse de azap eder. Azap da eder. Kabahat etmeden de azap eder. *Kâne hakkan alellâhi en yeğfira lehû.* Hak, Allah Celle ve Alâ o kulunu mağfiret buyurur.

Yine buyuruyorlar ki:

مَنْ أَذْنَبَ وَهُوَ يَضْحَكُ دَخَلَ النَّارَ وَهُوَ يَبْكِي

Men eznebe ve hüve yedhakü, dehale'n-nâra ve hüve yebkî. Günah işlerken güle güle yapıyor günahı. Sevinerekten, iftihar ederekten ve başkalarına da yayaraktan şöyle yapabildim, böyle yapabildim diye yaptığı günahları sayıyor. Yaptığı günahları böyle güle güle sayan insanlar, bazı böyle aptallar vardır. *Dehale'n-nâra ve hüve yebkî.* Ağlayarakten da cehenneme girer. Pişman olur.

مَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَأُقِيمَ عَلَيْهِ حَدُّ ذَلِكَ الذَّنْبِ فَهُوَ
كَفَّارَتُهُ

Men eznebe zenben. Bir adam günah iş-
ler. Para çalmış, hırsızlık yapmış, yahut katillik
yapmış yahut birisinin elini, kulağını kesmiş fi-
lan. Kıyas yapılmış buna ceza verilmiş. Onun da
eli kesilmiş. Veyahut işte hapse atmışlar. Ve-
yahut şöyle bir kabahat neyse yapılmış, cezası
yapılmış yani.

Fe ükîme aleyhi haddü zâlike'z-zenbi. O
günahın haddi O'na vurulmuş. *Fe hüve keffâra-
tühû.* Artık bunun ahirette ikinci bir ceza gör-
mesinden lüzum kalmıyor. Dünyada gördüğü
ceza, ahiretteki cezasına kâfi gelir. Ahirette
ikinci bir had vurulmaz artık. İkinci bir hadîs
yine bu hususta.

مَنْ أَذْنَبَ فِي الدُّنْيَا ذَنْبًا فَعُوقِبَ بِهِ فَاللَّهُ أَعْدَلُ مِنْ
أَنْ يُثَنِّي عُقُوبَتَهُ عَلَى عَبْدِهِ وَمَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فِي
الدُّنْيَا فَسَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَفَا عَنْهُ فَاللَّهُ أَكْرَمُ مَنْ أَنْ
يَعُودَ فِي شَيْءٍ قَدْ عَفَا عَنْهُ

Men eznebe fi'd-dünyâ zenben. Dünyada
bir günah işledi. *Fe ûkibe bihî.* Cezalandırdılar

bunu o kabahatinden dolayı. *Fellâhü e'dalü min en yüsennî ukûbetehû alâ abdihî*. Artık ikinci bir ceza Cenâb-ı Hak bu kuluna yapmaz.

Ve men eznebe zenben fi'd-dünyâ. Yine bir kabahat yaptı. *Fe seterallâhü*. Kapalı kaldı. Bilmiyordu. Allah bunu açıklattırmadı. Örtülü kaldı. *Ve afâ anhü*. Allah onu affetti.

Fellâhü ekramü men en yeûde fî şey'in kad afâ anhü. Cenâb-ı Hak onu madem ki dünyada örttürdü, meydana çıkmadı o kabahat, ahirette bir daha çıkarmaz o kabahati Cenâb-ı Hak.. O kabahat bir daha ahirette meydana çıkarmaz. Sen bunu yalnız ifşa etmedikçe, eğer ben böyle bir kabahat yaptım da kapalı kaldı diye ifşa edersen cezasını bulursun. Sen de söylemezsin kimseye. Allah da başkalarına duyurmadiysa bu kabahati, ahirette de mağfursun yani.

b. Günlük Hayatımızda Uygulayabileceğimiz Sünnetler

Şimdi müezzinlere geldi sıra.

مَنْ أَدَّنَ سَنَةً مِنْ نِيَّةٍ صَادِقَةٍ لَا يَطْلُبُ عَلَيْهِ أَجْرًا
دُعَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَقَفَ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَقِيلَ لَهُ:
اشْفَعْ لِمَنْ شِئْتَ

Men ezzene seneten. Her kim bir sene ezan okursa. Bir sene var burada. Bir sene ezan okursa. *Min niyyetin sâdikatin.* Niyet-i sadıkası, Allah rızası için. Yalnız Allah rızası için.

Bir menfaat temini için değil. Allah rızası için bir sene ezan okursa. *Lâ yetlübü aleyhi ec-ran.* Onun içinde ben her gün bak ezan okuyorum sabahleyin. Hadi bana bir yardım yapın filan.

Böyle şey yapmıyor. *Lâ yetlübü aleyhi ec-ran.* Ecir istemiyorum.

Dü'ie yevme'l-kiyâmeti. Kıyamet gününde çağrılır bu adam. *Ve vükife alâ bâbi'l-cenneti.* Cennetin kapısında durdurulur. *Fekîle lehû: İşfe' li men şî'te.* Dilediklerine şefaet et Ya müezzin derler. Bu bir senede. Kimseye de

yük olmuyor. Kimseye de ağırlık olmuyor. Şimdi bu bir sene. Eğer,

مَنْ أَدَّانَ سَبْعَ سِنِينَ مُحْتَسِبًا كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَةٌ مِنْ

النَّارِ

Men ezzene seb'a sinîne. Eğer 7 sene müezzinlik yapabilirse, karar verildi mi, kurtuluyor değil mi o adam? İşte bu da Cenâb-ı Hak tarafından beraat verildi, kurtuldu cehennemden. Şimdi çıktı 12 sene yani.

مَنْ أَدَّانَ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ سَنَةً وَجِبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَكُتِبَ

لَهُ بِتَأْذِينِهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ سِتُّونَ حَسَنَةً وَبِإِقَامَتِهِ

ثَلَاثُونَ حَسَنَةً

Men ezzene sintey aşrate seneten. Her kim 12 sene müezzinlik yapabilirse ama para almadan. *Vecebet lehü'l-cennetü.* Ona cennet vacip olur. *Ve kütibe lehû bi te'zînihî fî külli yevmin sittüne haseneh.* Her gün ezanına altmış sevap verirler. Bir şeye on sevap veriyorlar ya buna altmış veriyorlar. *Ve bi ikâmetihî selâsûne haseneten.* İkamet getirdiği için de otuz veriyorlar. Oldu doksan yüz yıl.

مَنْ أَذَّنَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا
تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

Men ezzene hamse salavâtin. Bugüne indi. Bir gün beş vakit ezanı okursa. *Îmânen veh-tisâben.* Kolay bu. Bir gün beş vakit namazın ezanını okuyor. Müezzin efendiyi kandırıp yapabilirsen ne alâ. *Ĝufira lehû mâ tekaddeme min zenbihî.* Geçmiş olan günahlarının hepsi mağfiret olunur. Yalnız burada diyor ki, günahı saĝairleri diyor. Küçük günahlar. Küçük günahları her şeyiyle affolunur. Abdest alırken affolur, camiye gelirken affolur, namazı, camiden içeriye gidip namaz kılarken affolur. Çok meselelerle affolur. Bu da bir tanesi oluyor işte onlardan.

Yine buyuruluyor. Bu dikkat edilecek bir şey.

مَنْ أَرَى النَّاسَ فَوْقَ مَا عِنْدَهُ مِنَ الْخَشْيَةِ فَهُوَ
مُنَافِقٌ

Men era'n-nâse fevka mâ indehû mine'l-haşyeti. Bu gösterişçilik yani. Her kim kendisini indi ilâhide olan kıymetinin fevkında bir hal ile kendisini halka takdim ediyor. Ben şeyh

efendiyim diyor bak. Sakalı güzel, üstü başı güzel, sözü de güzel. Biraz da çalımını var öyle hali harekâtında. Hâlbuki içi boş. İçeride bir şey yok. Bu içeride boş olduğu halde yalnız çalımını ile kendisini halka takdim ediyor. Elini uzatıyor, öptürüyor. İşte icabında her şeyi yapıyor. Sözü dinletmeye çalışıyor.

Fe hüve münâfikun. Kendisine paye vererekten, hâlbuki indi İlâhiyede bir kıymeti de yok yani. Bu payesinden dolayı hâvf ve hâşyetin eseri yok üzerinde. Olsa da şeyde pek eksik. Bu münafık olduğunu Deylemî İbn Neccâr, an Ebî Zer Hazretleri'nden rivayet etmiştir. Allah bu gibi kötü huylardan, ahlâklardan cümlemizi muhafaza etsin.

Buna gizli şey derler. Gizli hayâ. Kendin de bilmezsin yaptığını, başkası da bilmez. Sana kıymet verirler. Efendim ne iyisin ama. Herkes de seni seviyor yani. İnsanın eli öpülünce, yanakları öpülünce, hoşuna gidiyor ama bu matlub olan bir şey değil. İçeride Allah korkusunun olması lazım. İçeride Allah korkusu oldu muydu hâvf, haşyetullah oldu muydu, o insan da insanlardan kaçır. Kendisini insanlara böyle

gösteriş yapmasını istemez insanlara karşı. Benim bilin tanıyın diyerekten.

مَنْ أَرَادَ الْحِجَامَةَ فَلْيَتَحَرَّ سَبْعَةَ عَشَرَ وَتِسْعَةَ عَشَرَ
وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ لَا يَتَّبِعُ بِأَحَدِكُمْ الدَّمَ فَيَقْتُلَهُ

Men erâde'l-hicâmete. Bir adam hacamat olmak istiyor.

Fe'l yeteharra seb'ate aşera, ve tis'ate aşera ve ihda' işriin. On yedinci, on dokuzuncu, yirmi birinci günleri seçsin. Hacamat ancak bu günlerde olursa vücuda menfaati olur. Bunların gayrısı günler müsaade edilmiş. Çünkü bazen insanlarda kanın feveran ettiği bir an oluyormuş. O kanın feveran ettiği bir anda hacamat yerlerinden akan kan durmuyor.

Durmayınca insanın ölümüne kadar gidiyormuş. Onun için bu günlerde o olmaz diyor. Binâenaleyh o günlerde olursanız ne mutlu size diyerekten buna dair birçok hadîs ve rivayetler vardır.

مَنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَلْيَتَعَجَّلْ فَإِنَّهُ قَدْ يَمْرُضُ الْمَرِيضُ
وَتَضِلُّ الضَّالَّةُ وَتَعْرِضُ الْحَاجَةُ

Men erâde'l-hacce. Hacılığı murad ediyor. Bu sene paralarını biriktirmiş. Hacca gidelim

diyor. Fakat çocuk evlenecek. Efendim, şurada da bir ev yapılacak. Şurada da şu dükkan açılacak. Bu iş de var, bu iş de var, bu iş de var ama hacılık da geldi. Vakit de geldi artık. Yaş da kemâle geldi. Ne yapayım diye düşünüyor şimdi. *Men erâde'l-hacce*. Hac fırsatı üzerine düştüyse, hac farızası kendisine beyan olunduysa, o devlete eriştiyse. *Binâenaleyh fe'lye-teaccel*. Öteki işleri bıraksın haccına hazırlansın.

Fe innehû kad yemradu'l-merîdu. Bir hasta olur. *Gidemezsin. Ve tezillü'z-zâlletü*. Yollar kapanır. *Gidemezsin. Ve te'aridu'l-hâcetü*. Paralara lüzum görülür. Harcamak mecburiyetine kalırsın. *Gidemezsin. Binâenaleyh hemen fırsat eline geçince, koş git*.

Ahmed b. Hanbel'in, Taberânî'nin, İbn Mâce'nin, Beyhâki'nin, Fudayl b. İyâz Hazretleri, Abbâs Hazretleri'nin rivayeti.

c. Gazâlî'nin Nasihatleri

Haa bu da güzel.

مَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْلَمَ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَلْيَنْظُرْ
مَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عِنْدَهُ

Men erâde. Şimdi yukarıdaki hadîse bu uygun. *Men erâde en ya'leme mâ lehû indellâhi azze ve celle.* Kişi baksın ki benim Allah'ın Celle ve Alâ indinde kıymetim nedir? Kendi kıymetini öğrenmek istiyor yani. Benim Allahu celle ve alâ yanında kıymetim kaç paralıktır acaba? Ne kadar kıymetim var? Bir diremlik mi? Bir okkalık mı? Bir batmanlık mı?

Bak. *Fe'lyenzur mâ lillâhi azze ve celle indehû.* Şimdi o baksın kendine ki Allah'ın emirlerine karşı nasıl hareket ediyor? Allah'ın emirlerine karşı, emir iki tane. Yap, yapma. Yap yapma emirlerini ikisi de emir. Birisine yap, birisine yapma. Bu emirlere karşı nasıl davranıyor?

Asıl yapma emirlerinin içerisinde en korkuncu, kardeşlerinin arkasından onların aleyhindeki konuşmalardır. En büyüğü, en tehlikeli budur. Allah affetsin kusurlarımızı. Onun

için sen bak bakalım Allah'ın indindeki kıymet, çünkü Allah'ın indindeki kıymeti olan bu adam, bu gibi şeyleri yapamaz. Hepimiz Allah'ın kulu-yuz. Şunu iyi dikkat edin ki Musa aleyhisselam bir gün Cenâb-ı Hak demiş ki:

Yâ Musa! Bana bir sevilmeyen mahlûkatı al da gel demiş. Bakmış, bakmış. Bir uyuz köpek, kımıldamaya hali yok. Şunu götüreyim bari demiş. Bundan başka bir şeyin yok galiba demiş. Sonra götürürken utanmış demiş. Bu da Allah'ın kulu. Allah'ın kullarına dokunmaya gelmez. Neccâr, Hazreti Enes ve Ebû Hüreyre'den rivayettir. Burada daha çok şeyler söylenmiş ama onları da söylemeye pek vakit olmayacak.

Bir şurada ders var, onu okuyayım kâfi gel-sin.

مَنْ أَرَادَ كَنْزَ الْجَنَّةِ فَعَلَيْهِ بِلَا حَوْلٍ وَلَا قُوَّةٍ إِلَّا بِاللَّهِ

Men erâde kenze'l-cenneti fe aleyhi bilâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi.

Buraya kadar. Azim'i yok. Her kim cennet hazinelerine nâil olmak isterse, cennet hazinelerine kavuşmak isterse, *lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi*'ye devam etsin. *Lâ havle ve lâ kuvvete* kısa bir iki cümleden ibaret.

Lâ havle ve lâ kuvvete. Lâ havle, ben günahlardan kaçınmama imkân yok. Ben kendimi günahlardan hiçbir suretle kurtaramam. Acizim. *Ve lâ kuvvete*, Allah'a taat etmeye de gücüm yetmez. Ondan da acizim. *İllâ billâhi*. Ancak Allah-u Teâlâ'nın yardımıyla bu işe nâil olurum. Yani insan kendini ortadan her yücelikten de çıkarıyor. Çünkü bazı insan tabiatıyla ibadet ettikçe kendisine bir benlik gelir. Bak ben bunları yapabiliyorum bu kadar. Gecelere uyumuyorum, bu kadar tesbih çekiyorum, bu kadar yemekler yediriyorum, içmekler yapıyorum filan. Kendisine bir benlik gelir. Hâlbuki o senden değil ki. Sana o kudreti veren Allah'ındır. Sermaye Allah'ın yani. Sen bu dükkânda bir işçisin yani. Dükkândaki işçinin hali neyse, bizim de halimiz bu. Alır satarsın para, beyin defterine gider, kasasına gider. Onun için, *Men erâde kenze'l-cenneti fe aleyhi bilâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi*. Bu zikri Cenâb-ı Peygamber hiç olmazsa her insanın günde yüz defa söylemesini tavsiye buyurmuş. Herkes bunu ders mers istemez bu. Her kişi, her Müslüman'ın vazifesi her sabah yüz kere, *lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm* de.

Şimdi burada İmam-ı Gazâlî'nin on dersi var.

Başta, *Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerîke leh, lehü'l mulku ve lehu'l-hamdu yuhyi ve yumit ve huve alâ kulli şey'in kadîr*. Bunlar da yüzer tanedir ama Gazâlî bunu yüze kadar indirmiş, ona kadar indirmiş. Ona kadar indirmiş, bu on taneyi onar defa yaparsan yüz olur. Hepsine yüz yapmış sevabını Allah da verir diyerekten bir kolaylık tarafını göstermiş. Binâenaleyh, on az geliyor insana yani. Çünkü nedir? Pek sürse on beş dakika sürer. Pek sürse yirmi dakika sürer yani. Pek sürse yarım saat sürer. Camide oturmaya ihtiyaç yok. Giderken de söylenir. Dükkânda da söylenir. Arabada da söylenir. Kendi kendine tesbihini çek, laf konuşacağına yaparsın onları. Yüz defa, *Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerîke leh, lehü'l mulku ve lehu'l-hamdu yuhyi ve yumit ve hüve alâ külli şey'in kadîr'i*, her Müslümanın söylemesi lazım.

Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'nin çeşidi. İkincisi, *Sübhanallâhi ve l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber*. *Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh'ı* bunun arkasında koymuşlar, o yukarı ki ikisi birden hallolsun

diyerekten. Bunu da yüz kere söylemek yine her Müslüman bunu vazife edilmeli. Zor bir şey değil. Giderken, gelirken, oturduğun yerde, kalktığın yerde, her yerde olur. Sevabı çok. Hatta camiye girdiğimiz vakitte namaz kılmamıza vakit yok. Yahut kudretimiz yok namaz kılacak.

Zayıfız, ihtiyarız. Dört defa bu tesbihi okursan, dört rekât namaz kılmış sevabını alır. İkincisi, Üçüncüsü, *Sübhanallâhi ve bihamdihi, Sübhanallâhi'l-azîm*. Hocalarımız ve *bi-hamdihi*'ye, *estağfirullah*'ı da ilave etmişler. Bunu da yüz kere söylemek ki, Buhârî hadislerinin son hadîsidir. Her gün, lafı az, sevabı çok, kıymeti büyük, her gün yüz defa da bunu söyleyeceksin. Ki bunların sevapları pek büyüktür. Allah bunlara devam nasip etsin. İmâm-ı Gazâlî'nin bir tabiri de var. Mesela bunu beş bin defa diyeceksin. Beş bin defa der ama bir kere der. İki kere der, üç kere der. Sonra bıkar, yorulur. İmâm-ı Gazâlî diyor ki, az olsun da devamlı olsun diyor. Bıkıp da bırakmaktansa, az olsun da bıkmayın, devam etsin.

Mesela onu da şuna benzetmiş. Yağmur yağar. Hızlı bir yağmur. Tarlaları suya boğar,

köprüleri yıkar. Evleri basar, bir yağmur geldi geçti. Ama köprüler yıkıldı, tarlalar su içinde kaldı, mahsuller oldu. Bozuk evler yıkıldı. Bu çok yapmak. Güzel güzel, ince ince. Yerde onu emiyor böyle güzel. Sel yapmaz, yıkmaz, bir şey yapmaz. Mahsul değılsin. Ağır geliyor şimdi. Ama iki okkayı, üç okkayı taşıyabiliriz. Bir şey değil de.

İnsanların dinde fakih kalır. Dinini iyi bilen olur. Hep dinleriz de, bilmekle yapmak arasında fark vardır. Bilerek yapmak. Bu bilgiyi tabi elde etmek için bir say-ı gayret lazım.

d. İlim Yolunun Fazileti

Onun için size bir hadîs-i şerif'i naklediyorum.

مَنْ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
حَتَّى يَرْجِعَ

Men harace min beytihî. Şimdi sizin buradaki bu dinleyişiniz de bundandır da.

Men harace min beytihî. Evinden çıktı bir adam.

Niçin?

Fî talebi'l-ilmi. Bir meclisten bir meseleyi dini öğrenebilir miyim diyerekten bir meclise

gitmek için evinden çıktı. *Fe hüve fî sebilillâh hattâ yercia*. Bu Kıbrıs'taki gaziler neyse bu da o gazanın sevabını alır. Gaza sevabını alır.

Fî sebilillâh Allah. Allah yolunda. Ama diyeceksin ama hoca, orada kurşun karşısında duran adamla böyle ilim, bir camide oturacak da bir hocanın karşısında bir şey dinleyecek bir olur mu dersin. Allah'ın indindeki şey belli olmaz. İlim tahsilliği hepsinden üstündür.

Onun için bir adam geldi, ilim tahsil etmek istiyorum dedi. Dedi ki, üstadım merhaba bi vasıyeti Resûlullah. Merhaba, hoş geldin. Allahu Teâlâ'nın Resulü'nün vasıyetine inanarak-tan ilim tahsili için geldiğin için sana merhaba. Çünkü insanlar sahibi ilme tabidirler. İlim olmazsa hep beraber yanarız. Onun için o ilmi bizim tahsilimize vesile olan insanlar, insanlar onların şeyisine tabi olurlar. Onun için etrafı civar da muhakkak hepimiz bir yerden toplandık geldik, bir meseleyi dini öğrenelim diyerekten. Bunun sevabı onun için büyük oluyor.

Talebü'l-ilmi faridat. İلمي talep etmek farzdır. Şimdi gazaya gitmek orada, Kıbrıs'ta mesela, nerede olursa olsun, Kıbrıs

mesafesinde mesela. Tabi beni götürürler mi şimdi Kıbrıs'a?

Sen de burada atıldın mı. Geçenlerde gazete yazıyor, yaşlılar, biz de gideceğiz, fedaiyiz diyerekten hazırlanmışlar da. Senin benim fedailiğinden ne olur yani orada? Oraya genç adam lazım, hoplayacak, icabında fırlayacak adam lazım. Biz oturduğumuz yerden kalkamayan adamın orada ne sevabı olur. Günahtan başka bir şey olmaz. Binâenaleyh. Ama farz değil. Gidersek oraya, ben de bir soğan doğrarım efendim. Ben de işte bunu alır, buradan bu askere veririm, at bunu derim. Bu kadar da yapabilirim canım. Ama nafiyledir bu. İlmi talep farz. Çünkü Allah ilimle bilinir. Peygamber ilimle bilinir. Din de ilimle bilinir. Onun için dünyanın gavuru bir araya gelse de senin yolun yanlıştır dese ilim sahibi kanmaz. İlim sahibi kanmayınca, e işte kurtarır yakayı. Fakat işte cahili, kandırılması çok kolay olur. Papaza da lüzum yok. Cahili kandırmak, tabiata uyar. Turistler böyle yapıyor diye onlara kendini benzetir. Avrupalılar böyle giyiyor diye kendini benzetir. Canım Avrupa nasıl giyinirse giysin. Sen Avrupalı değilsin ki. Sen Müslümansın. Sana

Müslümanca giyinmek, Müslümanca oturup konuşmak, Müslümanca yiyip içmek yakışıır.

Onun için, "*men seleke mesleten fî tarîkil ilmî sehlet hû tarîken ilel cennet.*" Her kim bir ilim yoluna, ilimden murad burada, Kur'an ve Hadîs ilimleridir. Diğer ilimler, onların işi başka.

Onlar dünyayla. Ahiret ilimlerinden murad falan bu ilimler ki, bu insanların yolu cennete gayet kolay oluyor. Cennete kolaycacık giderler. Şimdi bu, şundan ileri gelmiş. İmâm Kuşeyrî'nin bir faslı var. Sefer, gezme. O zaman bunu dört şeye bölmüş. Dört insanlar iktidarda, gençlik devirlerinde sefer ederler. Sonra yaşlanınca oturur. Bir kısmı gençliğinde oturur, yaşlı zamanlarında sefere çıkarlar, iki. Bir kısmı bütün ömrünü seferde geçirir böyle. Şimdi burada diyor ki, bu sefere çıkmaktan maksat, memleket görmek için değil.

Şimdi bizim hacılar hacca giderken araba ile gidelim. Neden? İşte Bağdat'ı görelim, Şam'ı görelim, Halep'i görelim, şurasını görelim, burasını görelim. Yahu bizim memleketteki taşlar neyse oradaki taşlar da o taş. Göreceğin ev değil mi senin? Cami göreceksin yahu. İşte bizim

caminin bir eşi de orada. Başka değil. Gideceğin yerde insan-ı kâmilî bulup, onun ayağını öpüp, onun dizinin dibinde oturmak için sefer edilir. Yoksa memleket görmek için çak çık buradan, ta git dünyanın öteki ucuna kadar. Boş, boşu boşuna yorulmuş ve emek çekmiş olunur. Binâenaleyh seferden maksat, işe yarar adamları bulup onlardan faydalanabilmek.

İnsanlar iki şeyden faydalanır diyor. Birisi dilleriyle, birisi de halleriyle. İlim sahibi. Anlatır, anlattıkça bakarsın cemaat de ferahlanır, şevklenir, zevklenir, feyizlenir. Buradan feyiz alır, lafından alır. Bazı adamın da haliyle bakarsın, görünüşü ona kâfidir. Baktın mı şöyle, onun halinden aldığın feyiz, o da sana yeter. Bu gidişler bu iki şey için olur. Ya böyle bir âlime bulacaksın, meclisinde oturup, ondan ilim öğrenirsin. Yahut böyle bir sahibi hâl olup, acaba bana bir bakar da şöyle, güzel bir bakışla bakar da, ben de hâlimi düzeltebilir miyim diyerekten bu gibi adamları arayacaksın ki bunu geçenki derste de söylemiştim.

Hac, hacı'da, Mina da bahusus, bütün böyle hep bir yerde orada insanlar, çadır çadır adam geziyor ara ara, hep adamları seviyor,

öpüyor. Acaba işe yarar bir adam bulabilir miyim? Allah senden de razı olsun diye bana bir dua eden olabilir mi diyerekten herkes ile muşafaha ediyor, hâlini soruyorken. Böyle şeylik yapıyor, yakınlık gösteriyor. Bundan maksat bir teveccüh alabilmek. Bir büyüğün teveccühüne nâil olabilmek. Bunun için de, geçen güne güzel bir misal verdi.

Yılan, ufak bir yılan diyorlar. Büyük bir yılanmış. Bu yılan böyle gözünü dikti miydi gerek insana, gerek hayvana adamın ödü patlıyor, ölüyor. O da onu güzelce hakkından geliyor. Şimdi bunu, bu gözü Allahu Teâlâ o yılanı verdiği gibi, Allah'ın en sevgili kulu insanlardır, en bahtiyar kulları insanlardır. İnsanlara da öyle bir cephe vermiştir ki iki tane cephesi vardır. Birisi Allah'la olan cephesi, birisi de kullarla olan cephesidir. Allah' ile olan cephesiyle bir insana nazar etti miydi, o insan ya helak olur, ya muradına erişir. İki cephesinden birisi. Hayırla bakarsa yaşar, hayırla bakmazsa mahvolur gider. Onun için evliyâlara dokunmaya da hiç gelmez. Onun için çok kitaplarda çok güzel yazılar vardır. Ben başımdan geçen bir tanesinin nakledeyim.

Bizim zamanımızda küçük Hüseyin Efendi diyerekten bir şeyh efendi vardı, ufacık boyu vardı. Şimdi Fevzi Çakmak'ın yanındadır kabri. Hakikaten de taşı da ufacıktır öyle kendisine göre yapılmış. Ara sıra ziyaretine giderdik. O zaman dergâhlar açık, her şey serbest. Sonra bir gün geldi, dergâhlar kapatıldı. Hepsi yasak oldu. Bu adama iki tane polis gelmiş. Aman Şeyh Efendi, gözüm Şeyh Efendi, elini öpeyim, ayağınızı öpeyim. Karnım ağrıyor, başım ağrıyor, dişim ağrıyor. Bana ne olur bir nefes buyur. Yahut bir şey yazıverin şöyle. Oğlum, evladım yapma etme, ne dediyse bakmış başından gitmiyor adam. İçeride de bir sürü şey var, cemaat de varmış içeride. Cemaat de canı sıkılmış yani. Demişler ver ver şuna bir şey git-sin demişler cemaat.

Allah şifa versin diye bir kâğıt vermiş ellerine. Sen misin bunu yapan? Hemen bir cürmü meşrut. Ötekiler başlamışlar yalvarmaya, yavrum yapmayın etmeyin. Bu adam 100 yaşında. 100 yaşında adam. Olur mu yapmayın etmeyin? Dinlemiyorlar tabii. Hadi defolun gidin, ne yaparsanız yapın. Yapın cümbüşünüzü. Giderken birisi otobüsün altında, birisi de tramvayın

altında gitmişler öte tarafa vesselam. Allah'ın velisi diyor zaten. Zaten velisi olmasa da doksan yüz yaşındaki bir adam, Allah'a namaz kılıyor, ibadet ediyor, ne olursa olsun Allah'ın bir kuludur. Ona karşı artık sui kastetmek, insan işi değil yani. İnsan da da böyle yani işe yaramaz, çok zararlı mahlûklar da bulunabiliyor.

Allah cümlemizi afv u mağfiretine nâil eylesin inşallah.

Kısacık şunu da söyleyeyim.

مَنْ أَرَادَ عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فَلْيُثَوِّرِ الْقُرْآنَ

Men erâde ilme'l-evvelîne ve'l-âhirîne.

Dikkat edin ama. *Men erâde ilme'l-evvelîne ve'l-âhirîne.*

Her kim ilmi evvelini âhirini, yani Âdem aleyhisselam'dan kıyamete kadar gelen ilimleri öğrenmek isteyen, murad eden, isteyen, murad eden, isteyen insan, *fe'l-yüsevviru'l-Kur'âne.* Kur'an'a devam etsin. İlm-i Kur'an'a müracaat etsin. İlm-i Kur'an'ı öğrenmeye çalışsın. Kur'an'ı bellemeye çalışsın. Allah hepimizi affetsin.

Geçen bir şey olmuş da hoca efendilerin birisi sormuş, hoca efendilerin topluluğu toplanmışlar da, kurs mu diyorlar bunlar, kurs

gösteriliyor. Sormuş Hocaefendi, kaç taneniz Kur'an'ı manasıyla, tamamıyla baştan aşağı biliyorsunuz?

Kimse biliyoruz diyememiş. Çünkü okuyoruz, hatmediyoruz ama manasına aşına değiliz. Hâlbuki bugün pek kısa manalarıyla Kur'an da önümüzde. Yani Allah razı olsun yapanlarda da. Ama eksikli, kusurlu. Eksiksiz olmaz ki insan, kusursuz olmaz ki insan. Allah hepimizin kusurlarını affetsin. Kur'ân'ın manalarını da anlayabilmeye çalışmak bizim vazifemizdir. O'nun derinlerine inebilirsek, ilmî ulûmu evveline, ulûmu ahirin onun içerisinde. O Kur'ân, elhamdülillah'ın içerisinde. O Kur'ân, besmele-i şerîfe'nin içerisinde. O Kur'ân, Besmele'nin besinin içerisinde.

Allah cümlemizi affetsin. Tevfîkat-ı same-daniyesine ihsan buyursun.

Şimdi bu kardeşimiz sakal bırakmak istiyormuş. Allah bunun bu sünnet-i seniyye ittibâen bıraktığı sakalı mübarek etsin. Birçok sünnet-i seniyyelerin de icrasına Cenâb-ı Hak onları ve bizi de muvaffak eylesin. Bir insan Peygamber sallâllâhü aleyhi ve sellem'in bahuşus bu devirde sünnetine uyarak bunun bir

sünnetini ihyâ ederse Cenâb-ı Hak ona bir rivayette bir şehit, bir rivayette yüz şehit sevabı ihsan eder, buyrulmuş. Binâenaleyh sakallı yaratan Allah'tır. Kadına yaratmamış, erkekte yaratmıştır. Bu yarattığının da bir hikmeti vardır. Bu hikmeti anlamayarak da bunları her gün kazımakla hem ömrünü ziyan eder, hem de o Allahu Teâlâ'nın kullarına münasip gördüğü şekil itibariyle insanın resmini çizseniz şuraya sakallı bir insanın, genç bir sakallı insanın siması ile bir de suratını kazıyan insanın siması arasında bir heyet gelse de hangisi daha güzeldir dese mutlaka sakallının siması daha güzeldir. İhtiyarsa beyazı yakışır, gençse siyahı yakışır. Hele o beyaz yüzle, siyah sakal o kadar insana letafet, güzellik, şecaat, kuvvet verir ki hesaplarının dışındadır bunlar. Bir de bize onların hiçbiri lazım değil Peygamberimiz yapmış. Cenâb-ı Allah da öyle hâlk etmiş bizi. Binâenaleyh onun yaratışını kazımak, onun hilkâtını beğenmemeye kadar gidiyor. Hamdi Efendi'nin tefsirinin yüz, seksen dokuz mudur, doksan sekiz midir bilmiyorum sayfasını. O sayfada sakal kazımanın vebali hakkındaki âyet-i kerîme yok. Kusurumuz çok bu hususta. Bu kusurumuzu

kendimiz, ne yerimize aldanıyorduk? Memura karışmayız. O memurdu peki. Öteki senin ne işin var? İşçiyim, dükkancıyım, memurum. Ee, sen neden korkuyorsun? Ee, sen de, ben de işte bankaya mangaya giderken sakallı diye bize itibar etmiyorlar. Allah itibar etsin. Allah itibar etmeyince sana bankadaki itibar edecek de yahut şu bu itibar edecek de bunun ne kıymeti olur?

Allah kusurlarımızı affetsin. Bu kardeşimizin de sakalını Allah mübarek etsin... Birçok böyle sünen-i seniyyelerin icrasına kendisini muvaffak eylesin... İsmi yok. Allah cümlemizin de mü'îni olsun...

Lillâhi'l-Fâtîha.

Mehmet Zahid KOTKU

08.09.1974

İskenderpaşa Camii

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/
Hadis Derslerine PDF olarak ulaşmak için
tıklayınız.](#)

**SERVER
KÜRSÜ**